

Kint és bent – hogy önmagunkat (is) tisztábban lássuk

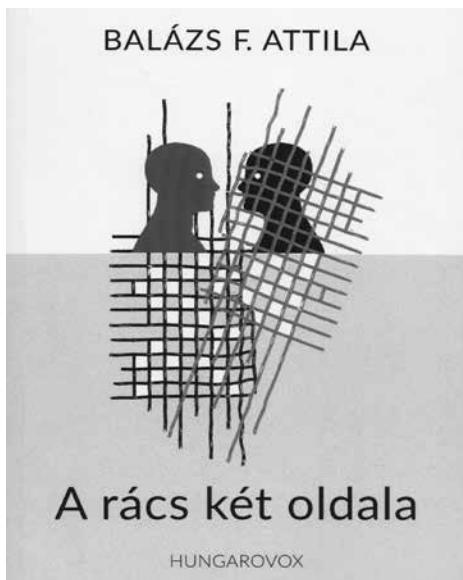
A most Magyarországon élő Balázs F. Attila azt szokta mondani többnyelvű nemzetközi társaságokban, hogy Transzilvániából való, hogy a történelmi Erdélyből érkezett, de a teljes Kárpát-medence magyar irodalmát igyekszik képviselni, érteni, értelmezni és közvetíteni. A kívülálló, külföldi országokból való részvevők számára azonban mindez egy kicsit furcsa lehet, bár olyan közegben forgolódik általában, amely az átlagosnál műveltebb és toleránsabb értelmiségiekből áll. Értik azt, hogy Kárpát-medence. Értik azt, hogy összmagyar irodalom. És azt is tudják, hogy mit tettek Trianonban a művelt és önmagukat győztesnek tartó nagyhatalmak képviselői.

Szerzőnk Marosvásárhelyen született, aztán Radnóton, Gyergyóditróban, Gyulafehérváron, Sepsiszentgyörgyön és Csíkszeredában élt, mígnem 1989 decemberében két országhatárral tovább költözött, a hajdani Csehszlovákiába – el nem hagyva az egykori Osztrák–Magyar Monarchia területét –, majd a frissen létrejövő Szlovákiában, Pozsonyban „állapodott” meg, ahol újságíróként, kiadói szerkesztőként, vállalkozóként, könyvkiadóként tevékenykedett. Eltelt így huszonöt esztendő. Öt éve pedig Magyarországra tette át a székhelyét, ahonnan tovább működteti

az AB Art kiadót, amely több mint 800 kötetet jelentetett meg 1993-as fennállása óta. Ez azonban csak az egyik vetület. Elsősorban költőként tartják nyilván. Magyarul és fordításban 49 önálló kötete látott napvilágot. Maga is évtizedek óta műfordító. Nem sorolhatunk fel itt mindent, de annyi biztos, hogy román, német, francia, spanyol, portugál, olasz, szlovák, bolgár, koreai, vietnami nyelvű átültetések is vannak köztük.

Balázs F. már a múlt század nyolcvanas éveiben is fordított, illetve publikált román nyelven – amikor magyarul nem hagyták közölni –, közvetítői feladatot is vállalva, és ez a szerepkör a pozsonyi évek alatt még inkább erősödött és szélesedett. Frissen megjelent kötetében a 2010 után adott interjúi közül válogatott össze néhányat – a teljesség igénye nélkül, hiszen különböző médiumok képviseletében ennél jóval többször szólították meg az újságírók idehaza és külföldön –, amelyekben körvonalázódik valamelyest eddigi pályarajza és költői, illetve műfordítói hitvallása, de szó esik bennük a vers mai szerepéről és helyzetéről. Világszinten. Mert egy műfordító nemcsak a saját térfeléről, hanem „a túlsó partról”, „odakintről” is képes közvetíteni.

A fordítások által élő és működő kapcsolatok jönnek létre, barátságok, cso-

portosulások, szövetségek, „közös nevezők”, amelyek aztán segítenek újabb és újabb kulturális akciók, kapcsolódási lehetőségek létrejöttében. Nem egyik vagy a másik interjúból, hanem a sorozatból áll össze a kirakós – hiszen vannak megismétlődő, de akadnak szép számban „különleges”, apró részletekre vonatkozó kérdések is –: a fejlett Nyugaton és Észak-Amerikában nincsen becsülete a költészetnek. Ez a kulturális tevékenységi, értékteremtési forma, ez a sajátos viszonyulás a világ dolgaihoz visszaszorult a szubkultúrák sorába. Kimondani is szörnyű. Elvértve látni kortárs szerzőktől származó versköteteket Németországban, Franciaországban vagy az Egyesült Államokban a könyvesboltok kirakataiban. Lehetnek 40-50 milliós, esetleg még nagyobb potenciális olvasótáborok ezeken a nyelveken, az új verseskötetek akkor is csak pár száz példányban fogynak, miképpen azt Magyarországon és Romániában tapasztaljuk. A világnyelvek elsősorban arra jók, hogy közvetítsenek más

irányokba, Dél-Amerika, Afrika vagy Indokína felé. A versek által. Így jut el Balázs F. Attila a kolumbiai Granadába, Medellínbe, ahol több tízezer ember előtt mondhatja el a saját verseit, s azok mindjárt elhangzanak spanyolul, illetve több indián törzs nyelvén is. Annyira fontos a költészet jelenléte, hogy ott belefoglalják fesztiválok programjába, s a csinadratta szüneteiben figyelhet a világ költőire a nép. Versek által nagyon gyorsan díszpolgárrá válhat az ember, akivel örömmel parolázik a helyi püspök, a rendőrfőnök, a polgármester és autogramok százait osztogatja, mint egy celeb. És tegyük hozzá, hogy a költő nem egy napra való, nem a perc influenszere, hanem megmarad, üzenete „áthallatszik” a kérlelhetetlenül múló időn.

Tulajdonképpen azzal, hogy Balázs F. Attila – akinél az 'F' második keresztnévét, a Ferencet rejti – részt vett és szerepet vállalt/vállal a fordítások által a nemzetközi körforgásban, nemzeti/állami feladatokat pótol, intézményt teremt, akit bűn észre nem venni, vétek nem csatlakozni a vállalt szerepkörhöz, amelyet minden irodalmi intézmény, minden egyes alkotó szélesíthet és erősíthet. Így foglalható össze a szerző alkotói hitvallása: „Csak a világot járva ébredsz rá, hogy hazafinak lenni nem azt jelenti, hogy bezárkózol egy világnézetbe, hanem épp ellenkezőleg: nyitsz más kultúrák, hagyományok, szokások felé, miközben népszerűsíted a sajátodat. Így nem fogy az energiád – feltöltödsz, értékeket terjesztesz, de nem szóródsz szét.” Így juthatunk át a közöny rácsán át a túloldalra. Kintről be. És bentről ki. Akár le is bonthatjuk a mesterségesen kreált válaszfalakat és határokat.

Simó Márton